

Televizyon dizilerinin bilinmeyen yönleri

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis

Dizilerde senaryo gereği bazı yaşam biçimleri ve şekilleri bizlere sunuluyor. Bu etkiden genç vatandaşları korumanın en iyi yöntemi medya okuryazarlığı dersleridir. Bu şekilde kendimizi medyanın negatif etkilerinden koruyabilir, sağlıklı bireyler yetiştirebiliriz.

* * *

Medya okuryazarlığı konusuyla ilgilenmeye başladığımdan beri, kitle iletişim araçlarından bizlere ulaşan mesajların içeriğini ve amaçlarını daha fazla ilgilenmeye başladım. Bu öylesi geniş bir alan ki neredeyse her konuda farklı bir araştırma yapmak mümkün. Üniversitede öğrencilerle yaptığımız tartışmalarda; özellikle dizi filmlerde izleyiciler üzerinde yaratılmaya çalışılan imajları, ekilmek istenen tohumları görmeye çalışıyoruz. Diziler, bilindiği gibi televizyonların eğlence kategorisine koyabileceğimiz yayınlarının ürünleridir. Amaçlanan; izleyicilerin boş vakitlerini doldurmak, keyifli vakit geçirmelerini sağlamak ve eğlendirmek olsa bile, olayın bir diğer boyutuna bakmamız gerekiyor.

Medya Okuryazarlığı

Olayın diğer boyutunu medya okuryazarlığı kavramı ışığında tartışmalıyız. Medya okuryazarlığı; medyadan gelen mesajları (yazılı, sesli, görsel) doğru bir biçimde okumamızı, anlamamızı, eleştirmemizi ve sorgulamamızı kapsıyor. Dizilerde senaryo gereği bazı yaşam biçimleri ve şekilleri bizlere sunuluyor. Elbette bunlardan etkilenmek veya etkilenmemek bizlerin elinde olan bir şeydir. Ancak herkesin medyadan gelen mesajlarını yeteri kadar iyi okuduğunu söyleyemeyiz. Özellikle gençlerin dizilerdeki yaşam şekillerini, giyim tarzlarını ve saç stillerini uygulama eğiliminde olduğunu biliyoruz.

Şiddet ve işkence

Medyanın insanlar üzerindeki etkisinin güçlü olduğunu savunanalar olduğu gibi savunmayanlar da bulunuyor. Ancak söz konusu diziler ve etkileri ise; benim bu noktadaki görüşüm biraz farklıdır. Yani, diziler her insan üzerinde direkt ve güçlü bir etki yaratması kısa vadede kolay olmayabilir, ancak uzun vadede insanlar kendilerine önceden ekilen bazı tohumların yeşermesiyle birlikte etkilenmeler görülebilir. Şöyle bir örnek vererek konunun daha net anlaşılması sağlanabilir: Dizilerde şiddetin veya işkencenin problemleri çözmedeki bir yöntem olarak sunulması durumunu düşünün. Bu şekilde kişilerin sorunlarını çözerken ilk başvuracakları yöntem yine şiddet ve benzeri yollar olacaktır. Böylesi bir anlayış ile büyüyen bir kişinin başının dara düştüğü noktada ilk başvuracağı çözüm yöntemi de daha önce öğrendikleri olması kuvvetle ihtimaldir.

Alkol özendiriliyor

Dizilerde sadece şiddet ve işkenceler meşrulaştırılmıyor, aynı zamanda alkol kullanımı da özendiriliyor. Diziler içerisinde bizlere bir olayı anlatırken kullandıkları bazı anlatım şekilleri bulunuyor. Bunların arasında da üzüntülü birisinin durumunu anlatabilmek için kullanılan müzikler, deniz kenarına giderek uzun uzun denizi izlemeler, içki masasına oturmalar, sigara içmeler vb. Elbette birisinin hüznü, kederli ve sevinçli olduğunu dizi içerisinde anlatmak kolay değildir.

Ancak son yıllarda sigara yasağının televizyonlarda uygulamaya geçilmesiyle birlikte alkol ile sevinç ve hüznün anlatılmaya başlandığını görüyoruz.

Diziler ve sigara

Kurtlar Vadisi'nin ilk bölümlerini izleyenler özellikle sigara kullanımıyla ilgili ne demek istediğimi daha net anlayacaklardır. Dizinin neredeyse her sahnesinde ister hüznün ister sevinç ister ise sıradan bir durum olsun, karakterlerin elindeki sigaralar hiç düşmüyordu. Tabii sigara yasağı ile birlikte yeni dizilerde sigara sahnelerinin kullanılmadığını biliyoruz. Ancak yasak olmadan önce çekilen eski dizilerin günümüzde yayınlanması durumunda sigaralar mozaiklenerek kullanılıyor.

İyi örnek olmalıyız

Milliyet gazetesinin "Polat Alemdar Sigara Markası Oldu" başlıklı haberi sanıyorum bizlere bazı ipuçları veriyor. Haberde şu ifadeler bulunuyor: "Kuzey Irak'ta Kürt bölgesinde faaliyet gösteren bir sigara fabrikası, Kurtlar Vadisi'nin başrol karakteri Polat Alemdar'dan hareketle Murad Alemdar markasıyla sigara üretti. Paketlerin üzerine de Alemdar'ı canlandıran Necati Şaşmaz'ın eli sigaralı bir fotoğrafını koydu." Dizinin başrol oyuncusu olan söz konusu karakterin birçok genç tarafından rol model olarak kabul gördüğünü söyleyebiliriz. Gençler arasında popüler olan bu tür oyuncuların söz konusu pozitif imajlarını bu tür sigara ve alkol reklamlarıyla kullanmaları doğru bir yaklaşım değildir. Gençlere iyi örnek olmak yerine, mevcut güçlerini daha fazla fayda sağlayabilecek işler için kullanabilirler.

Kederde ve sevinçte

Sigarayı dizilerde kullanamayan dizi yapımcıları bu sefer de alkol görüntüsü olan sahneleri artırmış durumdadırlar. Bir başka diziden örnek verecek olursak, şimdilerde yayında olmayan Kuzey-Güney dizini ele alabiliriz. Sadece bir bölümünün ilk 50 dakikasında gördüğüm alkol içeren sahne sayısı dizilerin bu konuda ne kadar dikkatli davranması gerektiğini bizlere gösteriyor. Bahsetmiş olduğum alkol içeren sahneler sadece bir karakterle de sınırlı değildi. O bölümde üzüntülü olan herkes yanına bir şişe viski almış, içmeye devam ediyor. Böylesi bir görüntünün gençler üzerinde yaratabileceği etkiyi düşündüğümüzde, ortaya şöyle bir sonucun çıkması doğal gibi duruyor: "Canım bir şeye sıkılmışsa, üzgünsem demek ki alkol alırsam bu sıkıntılarımın kurtulacağım". Tabii bu düşünce tarzının tersini de söylemek mümkün: "Bugün çok mutluyum, sevinçliyim, içim içime sığmıyor, o halde içki içmeliyim". Her iki durumu da dizideki aynı bölümün içinde görmek mümkün.

Alkol ile sınıf ayrımı

Tabii dizilerdeki alkol kullanılan sahnelerin çokluğunu sadece keder ve sevinç sahneleri için söyleyemeyiz. Buna ilaveten, dizilerdeki alkol çeşidine göre de bir sınıf ayrımı yapıldığını söylemeliyiz. Yoksul ailelerin masasında rakı ve biradan başka bir içki gösterilmezken, viski ve şampanya lüksün, gösterişin ve zenginliğin simgesi olarak bizlere sunuluyor. Bu da karakterlerin hayat tarzıyla bütünleştiriliyor. Yoksul bir aile evine gelen misafirine çay ya da kahve ikram ederken, paralel bir sahnede zengin aile sohbeti viski ile başlıyor. Bunların bir tesadüf olduğunu düşünemeyiz.

Sağlıklı bireyler için...

Sonuç olarak dizilerdeki zararlı maddelerin gösterilmesi noktasında daha fazla dikkate ihtiyacımız bulunuyor. Zira bu tür alışkanlıkları sadece çevremizden edinmiyoruz. "Madem onlar içiyor, bir şey olmuyor, o zaman ben de içebilirim" şeklinde gelişen bir anlayış ne yazık ki nesilleri olumlu

etkilemiyor. İyi olan Őu ki Kıbrıs Türk televizyonları bu konuda iyi bir donanıma sahiptir. Kamu spotlarıyla da kamuoyunun farkındalığı artırılıyor. Ancak diziler konusunda Türk kanallarına göbekten bağlı olduğumuzu düŐünürsek, bunun önüne geçmenin en iyi yöntemi de medya okuryazarlığı dersleri ile insanları bilgilendirmektir. Bu Şekilde kendimizi medyanın negatif etkilerinden koruyabilir, sağlıklı bireyler yetiştirebiliriz.